

DE NMV-EXCURSIES IN 2016

Onder redactie van Anneke van der Putte

Brederostraat 9, 6531 CA Nijmegen – avdp@de-stiel.demon.nl

Met medewerking van de excursieleiders

van der Putte, A. (ed.), 2017. The NMV-excursions in 2016. Coolia 60(4): 219–236.

In 2016 the Netherlands' Mycological Society (NMV) organized 25 excursions in various parts of the country. This paper provides impressions of each them, by the excursion leaders. Some of the more interesting finds are mentioned and illustrated.

Het jaar 2016 zal voor veel NMV-ers de geschiedenis ingaan als het slechtste paddenstoelenjaar dat ze zich kunnen herinneren. Te droog, te laat, in alles 'te', en vooral wat betreft de paddenstoelen: (veel) te weinig. Dat klinkt door in de verslagen van de excursies die gehouden werden, en eigenlijk overheerst door het hele jaar heen een beetje de teleurstelling, afgezien van een enkel opgewekt geluid om de moed erin te houden of wanneer het een keer is meegevallen.

In 2016 werden 25 NMV-excursies gehouden, de speciale Meetnetexcursies niet meegerekend (zie Tabel 2 op p. 236). Van één excursies werden geen gegevens ontvangen. vier excursies werden afgelast vanwege de droogte of de hitte (augustus). Eén excursie werd afgelast maar desondanks toch gehouden – en die wordt dan ook niet meegeteld in de totalen en gemiddelden. Toppers zijn niet te verwachten in dit verslag.

Het hoogste aantal genoteerde vondsten is ongeveer de helft van dat aantal in 2015; ook het hoogste aantal deelnemers is ongeveer de helft van het hoogste aantal in 2015, al moet gezegd dat dat toen een aantal was (50) dat geen enkele excursieleider zichzelf spontaan toewenst 😊.

Het gemiddelde aantal deelnemers per excursie bedroeg dit jaar slechts ruim 10, een aantal dat geen verbazing zal wekken. Overigens is dat even hoog als in 2012. Het hoogst scoorde nog de excursie van Martijn Oud op 23 april naar Geestmerambacht. Daaraan namen 26 personen deel.

De excursie met de meeste paddenstoelvondsten was die van Arno van Stipdonk op 6 augustus naar natuurgebied De Krang (gelegen ten zuidoosten van Weert): 108 vondsten. Die eerste plaats deelt hij met Leo van der Brugge met diens excursie op 26 november naar Leyduin (bij Heemstede). Het gemiddeld aantal vondsten per excursie was, zoals verwacht, dramatisch laag: 68, en is daarmee eveneens het laagste aantal van de laatste 10 jaar. Hulde dus voor de excursieleiders die met niet aflatend enthousiasme ook in dit 'magere' jaar de NMV-ers zijn voorgedaan. Ter vergelijking vindt u hieronder ook een overzichtje van de 'kentallen' van de jaren 2006–2016 (Tabel 1).

16 april 2016, Westerbroek (Inge Somhorst)

Koud voor half april, met kans op een buitje, dat was het weerbericht - maar toch verzamelden zich 18 mensen voor de excursie naar het laagveenreservaat Westerbroek en het omliggende natuurontwikkelingssterrein. Eén van hen was Roel Douwes, die het gebied goed kent en spontaan een korte introductie gaf. Ooit was deze natte laagte in het stroomdal van de Hunze gevuld met hoogveen, maar ze werd verveend onder leiding van de Groningse

Tabel 1. Gemiddelde aantallen deelnemers en vondsten bij de NMV-excursies over de laatste 10 jaar:

Jaar	Deelnemers	Vondsten	Jaar	Deelnemers	Vondsten
2006	15	101	2012	10	84
2007	17	106	2013	16	98
2008	14	96	2014	16	107
2009	12	81	2015	14	107
2010	13	103	2016	10	68
2011	14	95	2017		

graanhandelaar Hesselink. Natuurmonumenten probeert door aankoop van het omliggende terrein en de inrichting ervan als buffer tussen landbouw en moerasbos het centrale petgaten-broekbossengebied in goede staat te behouden.

De oude eikenlaan die langs het terrein loopt is behoorlijk verbraamd, maar dalkruid en salomonszegel getuigen van het oude en bosachtige karakter ervan. In het reservaat waren alleen de hoger gelegen lanen en een droog bosje toegankelijk; het elzen-berkenbroek stond nog onder water, daar hielpen onze laarzen niet aan. De lanen zijn aangelegd door nazaten van de oorspronkelijke eigenaar, die er een soort landgoedje met zomerverblijf hebben gebouwd; ze moeten wel gehard zijn geweest, met al die muggen (die het nu gelukkig nog te koud hadden). Er ligt behoorlijk wat groot dood hout en daarop was van alles te vinden. We moesten het echt hebben van ‘het kleine spul’, want mede door het koude voorjaar ontbraken de grote paddenstoelen. Dus werden er enthousiast takken gedraaid en oude stengels minutieus afgezocht. Vijf man tegelijk stortten zich op een grote oude Koningsvaren. Landschappelijk was het prachtig en zo kwamen ook de fotografen aan hun trekken.

Dankzij de noeste arbeid van liefhebbers van kleine asco's, korst- en slijmzwammen is de lijst gevuld met prachtige namen als Houtdropjeszwam, Blozend harskorstje en Gezellig draadwatje (resp. *Rhizodiscina lignyota*, *Hyphoderma roseocreum*, *Trichia scabra*), in totaal 94 soorten.

23 april 2016, Geestmerambacht (Martijn Oud)

Het parkachtige gebied van recreatieplas “Geestmerambacht” is vrij nieuw, want het werd in het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw aangelegd. Alkmaar had zand nodig voor de stadsuitbreiding en dat werd hier gewonnen, onder een laag klei van circa 1 meter dik. Om bij het zand te komen moest eerst de kleilaag worden verplaatst, waarmee later het recreatiegebied werd vormgegeven. De bodem van het park bestaat op de meeste plaatsen uit zware kalkrijke zeeklei, maar mengsels van zand en klei komen voor.

Het voorjaar was tot dan toe fris verlopen en twee dagen voor de excursie vroor het 's nachts zelfs nog een beetje. Op de dag van de excursie steeg het kwik echter naar 8 graden en bleef het droog, op een beetje motregen na. Ondanks het bericht van Vroege Vogels dat de plantengroei door het koud verlopen voorjaar 3 weken achter liep t.o.v. het jaar ervoor, was er van een achterstand bij de paddenstoelen niets te merken. Echte voorjaarssoorten zoals de Gewone morielje (*Morchella esculenta*), Kapjesmorielje (*Mitrophora semilibera*), Vingerhoedje (*Verpa conica*), Sleedoornsatijnzwam (*Entoloma sepium*), Harde voorjaarssatijnzwam

Figuur 1. Een dichte kluit met Grote aderbekerszwam. (*Disciotis venosa*). (Foto: Martijn Oud)

(*Entoloma clypeatum*, Nonnenkapkluifzwam (*Helvella spadicea*), Grote aderbekerszwam (*Disciotis venosa*) en Bokaalkluifzwam (*Helvella acetabulum*) werden al snel gevonden.

In een bosje waarvan de bodem louter uit vette klei bestaat werden tientallen exemplaren van de Grote aderbekerszwam ontdekt. Delen van de bosbodem zijn hier onbegroeid omdat planten er slecht gedijen, maar de Grote aderbekerszwammen des te meer. Opvallend was het grote aantal Sleedoorn- en Harde voorjaarssatijnzwammen ten opzichte van andere jaren. Het aantal Nonnenkapkluifzwammen viel echter tegen. Ze zijn hier al in een reeks van jaren te vinden op de rand van een dijkje met populieren.

Figuur 2. Populierenschijfzwam (*Encoelia fascicularis*). (Foto: Jaap Cost Budde)

Het talud aan de zuidkant van het dijkje was altijd begroeid geweest met struiken, waardoor de Nonnenkapkluifzwammen min of meer tegen de brandende zon waren beschermd. De beheerder vond het blijkbaar nodig om deze struiken te snoeien, waardoor de kluifzwammen pal in het voorjaarszonnetje kwamen te staan. Resultaat: minder Nonnenkapkluifzwammen dan in andere jaren en ze bleven klein van stuk.

De excursie viel op een gegeven moment in losse groepjes uiteen die afzonderlijk naar paddenstoelen zochten maar wel contact onderhielden als er iets bijzonders viel te melden. Op zeker moment trad er samenscholing op in de bosrand. Oorzaak was een op de grond liggende populierentak vol met Populierenschijfzwammen (*Encoelia fascicularis*). De toegesnelde fotografen moesten op hun beurt wachten om deze zeldzaamheid te kunnen fotograferen. Al met al was het een excursie die waar maakte waar iedereen voor gekomen was, namelijk de voorjaarspaddenstoelen. Uiteindelijk konden er 75 soorten worden genoteerd.

30 april 2016, Voornes Duin (Eline Vis)

De excursie van deze dag was een opbelexcursie en de bellers informeerden vooral of er überhaupt wel paddenstoelen zouden zijn, gezien de droogte die al enkele weken aanhield. Nee, er waren nog nauwelijks voorjaarspaddenstoelen gezien. Gelukkig weerhield dat een groep van 14, vaak van ver komende enthousiastelingen er niet van om van het prachtige terrein te genieten. De duinen waren in het geel getooid door vele soorten bloemen. Het was een zonovergoten dag en de stemming zat er goed in. Er zouden vast en zeker paddenstoelen gevonden worden. En dat gebeurde ook. Behalve de voorjaarspaddenstoelen wisten enkele specialisten interessante korstjes, trilzwammen en asco's te ontdekken met opvallende Nederlandse namen: Kraterkorstkogelzwam (*Eutypa maura*), Kalkwaskorstje (*Exidiopsis calcea*), Korstzwamparasietkogeltje (*Helminthosphaeria corticiorum*) en andere.

Figuur 3. Vingerhoedje (*Verpa conica*). (Foto's: Eline Vis)

Figuur 4. Stelkampsveld. (Foto: Hermien Wassink)

Met een resultaat van 67 soorten, waaronder vele Vingerhoedjes (*Verpa conica*), Peperbussen (*Myriostoma coliforme*), Bokaalkluifzwammen (*Helvella acetabulum*), Harde voorjaarssatijnzwammen (*Entoloma clypeatum*) en zelfs een Nonnenkapkluiwam (*Helvella spadicea*) en twee soorten Veldridderzwammen (*Melanoleuca cognata* en *M. rasilis*) was het een nuttige, leerzame en vooral ook gezellige excursie.

14 mei 2016, Stelkampsveld (Hermien Wassink)

‘Als je niets verwacht, kan het nooit tegenvallen’. Dat was het uitgangspunt van deze excursie naar een mooi terrein, na een kurkdroe periode. Met 6 positief ingestelde deelnemers gingen we op pad. Het Stelkampsveld grenst aan het landgoed Beekvliet en is een Natura-2000-gebied met afwisselend droog en nat schraalgrasland, deels ook blauwgrasland. Ondergronds stroomt kalkrijk kwelwater vanuit

Duitsland dit gebied binnen. Nadat we amper 50 meter het terrein waren ingelopen, werden zowaar enkele groepjes met Veenmosgrauwkap (*Lyophyllum palustre*) ontdekt en iets verderop stond Moerasleemhoed (*Agrocybe elatella*). Beide soorten staan op de Rode Lijst. Leuke vondsten waren verder Dun harskorstje (*Hyphoderma occidentale*) en Foprouwschoteltje (*Lecanidion atratum*). Op gedeeltelijk tot geheel onder water liggende stengels van lisdodde (*Typha*) trok een klein zwart/grijs ascomyceetje de aandacht. Dit bleek na microscopisch onderzoek Moerasviltmollisia (*Belonopsis iridis*) te zijn. Helaas liet de Lenteknotszwam

Figuur 5. Moerasviltmollisia (*Belonopsis iridis*). (Foto: Hermien Wassink)

(*Multiclavula vernalis*), waarop we hadden gehoopt, het afweten. Er kwamen 31 soorten op de lijst, waarvan 7 plaatjeszwammen. Ondanks het beperkte aantal vondsten en een zeer wisselend weerbeeld, van bewolkt tot zonnig en van regen tot hagel, vonden de deelnemers het een zeer geslaagde dag.

21 mei 2016, De Brand (Luciën Rommelaars)

Op deze zaterdag bofte de kleine groep belangstellenden enorm met het prachtige weer. Omdat grotere paddenstoelen veelal ontbraken, moesten we het vooral hebben van ‘het kleine pul’. We genoten ook van de insecten en bloeiende planten die we tegenkwamen tijdens onze zoektocht; helaas lukte het niet om een boomkikker, waarvan er een populatie zou moeten zitten, in het vizier te krijgen. Door het ontbreken van grotere soorten konden we een groter areaal bestrijken. We bleven niet alleen in het broekbosgedeelte van “De Nieuwe Tiend”, maar

Figuur 6. *Rietviltmollisia* (*Belonopsis retincola*). (Foto: Anneke van der Putte)

wandelden ook naar de rietgraslanden van “De Brand”. Er werden 54 soorten waargenomen: 6 agaricales, 1 licheen, 33 ascomyceten, 12 aphylllophorales en 2 roesten. Verschillende deelnemers namen materiaal ter controle mee naar huis. Zo werden in totaal 33 collecties microscopisch gecontroleerd. Yvonne Dijkman vond zowaar één vruchtlichaampje van Pijpenstrootjesmoederkoren (*Claviceps microcephala*). Ook de minuscule apothecia van Eikenbladschijfje (*Naevula perexigua*) op gevallen eikenblad werden

aangetroffen. Henk Lammers speurde met succes naar iets bijzonders op bladeren van Rhododendron en vond *Mycosphaerella rhododendri*; een nieuwe soort voor Nederland. Ikzelf probeerde van een *Stictis* spec. op riet iets bijzonders te maken, maar dat is niet gelukt. Het bleek gewoon Kruidenkratertje (*Stictis stellata*) te zijn, die volgens de literatuur ook op riet voor kan komen. Het was een gezellige en geslaagde excursie.

28 mei 2016, Mariëndaal (Nico en Marjo Dam)

De maar liefst 19 deelnemers aan deze excursie kregen een verrassing voorgeschoteld. Een korte voorexkursie naar het geplande excursiegebied, landgoed Mariëndaal, leverde nul paddenstoelen op; veel te droog. We dachten toen uit te wijken naar het nabijgelegen landgoed Warnsborn, maar de boswachter daar gaf aan niet in paddenstoelen geïnteresseerd te zijn en weigerde vergunning te verlenen. Hier is duidelijk nog enig zendingswerk te verrichten. Op goed geluk zijn we toen naar het Wolfhezerbos getogen. Ook daar was het droog, maar er werden toch nog zo’n 40 soorten gevonden.

4 juni 2016, Amsterdamse Waterleidingduinen (Harm Snater)

Toch nog 10 deelnemers trokken naar het Eiland van Rolvers in de Amsterdamse Waterleidingduinen, een droog tot drassig duin, met loofbos, struweel, een grazig gebied met kaal zand. De oogst was mager: 42 soorten, zonder echte bijzondere paddenstoelen.

Figuur 7. Roodgele aderszwam (*Phlebia subochracea*). (Foto: Willy Jansen)

11 juni 2016, Rossummermeden (Marian Jagers)

Het was avontuurlijk struinen door het padloze gebied “De Rossummermeden”, een landschappelijk fraai terreintje. Dat compenseerde voor een groot deel het ontbreken van grote aantallen paddenstoelen met hoed en steel. Af en toe werd de stromende beek overgestoken om ook in het recent aangelegde overloopgebied te kijken. Hier en daar werden wel wat kleinere paddenstoelen gevonden, onder meer vruchtlichamen van Rivierbosmycena (*Mycena niveipes*) en Nitreuze elzensatijnzwam (*Entoloma politum*). Korstzwammen en kleine asco's waren er in het vochtige terrein echter wel volop aanwezig en dankzij het warme broeierige weer voorafgaand aan de excursie waren er ook veel slijmzwammen. Aan de onderzijde van een dode tak van een populier werd Roodgele aderszwam (*Phlebia subochracea*) gevonden en op een tak van een eik het Blozend harskorstje (*Hyphoderma roseocreteum*). Op nog al wat plaatsen hadden zich grote groepen slijmzwammen uit de geslachten Netpluimpje (*Stemonitis*) en Netwatje (*Arcyria*) ontwikkeld, en in kleinere aantallen was onder andere de weinig bekende Gekamerde boomwrat (*Lycogala confusum*) van de partij. Als fraaie afsluiter van de dag werd op de terugweg naar de auto, in de berm van een zandpad, een fraai groepje van de Geelsteelhertenzwam (*Pluteus romellii*), met knalgele stelen gevonden. Dankzij de nadeterminaties konden in totaal 80 soorten genoteerd worden.

18 juni 2016, Amerongen (Aad Termorshuizen)

Amerongen toonde zich in deze roestenexcursie weer een uitstekende locatie voor het vinden van veel roestsoorten. Een klein groepje (6) roestzoekers ging dan ook enthousiast aan de slag, wat resulteerde in 18 soorten. Afgezien van Zwenkgrasroest (*Puccinia festucae*) zaten er dit keer niet echt bijzondere soorten bij. Net zo goed verbazend is dat sommige soorten niet gevonden werden, zoals de uiterst algemene Akkerdistelroest (*Puccinia punctiformis*) en Kaasjeskruidroest (*Puccinia malvacearum*), die beide wel op de excursie van 2008 aangetroffen waren. Naar de zeldzame Kleefkruidroest (*Puccinia difformis*), ook aangetroffen in 2008, werd vergeefs gespeurd. In augustus maakten Charlotte en ik dezelfde wandeling nog een keer, en toen troffen we maar 5 roestsoorten aan, waarvan alleen de Lariks-populierenroest

(*Melampsora larici-populina*) op ontariopopulier nieuw was. Er werden ook nog 6 andere fungi gevonden, waaronder enkele bijna verrotte exemplaren van de Prachtamaniet (*Amanita ceciliae*) en Robertskruid-kraterbultje (*Coleroa robertiani*).

23 juli 2016, Het Reestdal (Rob Chrispijn)

De Reest vormt tussen Meppel en Drogteropslagen de grens tussen Drenthe en Overijssel. Omdat de besturen van beide provincies het al heel lang niet eens konden worden over regulering van deze beek, kronkelt de Reest nog altijd even grillig als honderd jaar geleden. Dankzij deze grilligheid is het Reestdal landschappelijk gezien een fraai excursiedoel. Er zijn in de moerasvegetaties en dotterbloemgraslanden ook wel eens interessante paddenstoelen gevonden, maar in

de zomer van 2015 moest een geplande NMV excursie worden afgelast, omdat de dag ervoor in drie kwartier slechts een handvol soorten werd gezien. Eigenlijk was het op 23 juli 2016 slechts weinig beter. Alleen hadden de twaalf deelnemers het geluk dat Marian Jagers zich bij hen voegde. Zij is een kei in klein spul en dank zij haar enthousiasme werden er in de meer moerassige delen toch nog wat aardige soorten aangetroffen. Opvallend – als je er eenmaal op

gaat letten – was de in dit biotoop algemene Fraaie spinnendoder (*Gibellula pulchra*), in het veld herkenbaar als een wit bepoederde wirwar waar de oorspronkelijke pootjes van de spin nog in herkenbaar zijn. Er zijn in Europa vijf soorten Spinnendoders, waarvan de twee die in Nederland voorkomen uit elkaar zijn te hou-

Figuur 8. Fraaie spinnendoder (*Gibellula pulchra*). (Foto: Marian Jagers)

Figuur 9. Slakkenkloofjeszwam (*Ascodihaena rugosa*). (Foto: Marian Jagers)

den doordat de ene wit is en de ander gelig. Toch legt Marian ze altijd nog even onder de microscoop om te zien of er niet een nieuwe soort voor Nederland onder zit.

Een andere soort die ons die dag bezig heeft gehouden was de Slakkenkloofjeszwam (*Ascodichaena rugosa*), al was het alleen maar door zijn wonderlijke naam. Nadat Marian een mogelijke groeiplaats had aangewezen in een oksel van een levende boom ging een aantal deelnemers ijverig op zoek. Helaas tevergeefs, maar naam en zoekbeeld staan nu gebrand in het geheugen.

In totaal zijn er deze dag slechts een kleine veertig soorten waargenomen, waaronder een aantal slijmzwammen en als een van de weinige plaatjeszwammen de Grashalmmycena (*Hemimycena epichloë*), een zeldzaam kleinood dat in dit gebied al eens eerder was aangetroffen. Maar het lage dagtotaal was voor de deelnemers geen belemmering om toch op een geslaagde excursie te kunnen terugkijken.

30 juli 2016, Loenen a/d Waal (Nico en Marjo Dam)

De voorafgaande droge periode werd tijdens onze excursie afgesloten door een hoosbui; daar kun je dan toch moeilijk op mopperen. Het landgoed bestaat grotendeels uit lanen met fraaie, oude loofbomen, maar is de laatste jaren nogal verruigd. Deze excursie leverde 57 soorten op, waaronder een tot grote discussie aanleiding gevend exemplaar van de Appelboomkaaszwam (*Aurantiporus fissilis*) op beuk. Voor de meeste excursiegangers was dit nog niet genoeg,

Figuur 10. Eikenweerschijnzwam (*Pseudoinonotus dryadeus*). (Foto: Nico Dam)

Figuur 11. Berkenhoutschoolzwam (*Daldinia decipiens*).
(Foto: Arno van Stipdonk)

en dus togen we 's middags naar het naburige landgoed Hemmen, een kleibos annex hondenuitlaatbos. Hier werden in een uurtje tijd nog 34 soorten gescoord, waaronder Bleke amaniet (*Amanita lividopallescens*) en een Eikenweerschijnzwam (*Pseudoinonotus dryadeus*).

6 aug. 2016, De Krang (Arno van Stipdonk)

Acht mensen namen deel aan deze excursie door het landschappelijk fraaie landgoed De Krang. Dit gebied heeft de laatste 10 jaar heel wat mooie soorten opgeleverd en ook tijdens deze excursie zijn er diverse leuke soorten gevonden. Er werden in totaal 108 soorten gevonden (vijf Rode-Lijstsoorten), wat niet verkeerd is zo vroeg in het seizoen, ook al had het in de week voorafgaand aan de excursie veel geregend. Enkele bijzondere soorten waren o.a. Zwarthaarwimperzwam (*Scutellinia nigrohirtula*), Stekelsporig mosschijfje (*Ramsbottomia crechqueraultii*), Bruingele fluweelboleet (*Xerocomus bubalinus*) en Gevoorde hertenzwam (*Pluteus pallescens*). Het Roze zweephaarschijfje (*Flagelloscypha libertiana*) werd ook verzameld; deze soort is waarschijnlijk een stuk algemener dan de Verspreidingsatlas doet vermoeden (schriftelijke mededeling Nico Dam). Leukste waarneming was de Berkenhoutschoolzwam (*Daldinia decipiens*), die uiterst zeldzaam is (zzzz). Hiervan stonden enkele exemplaren op een dode berkenstam in een dichtbegroeid loofbosje op kalkrijke bodem. Vrijwel alle deelnemers hebben materiaal verzameld voor microscopische determinatie— wat erg prettig is voor een excursieleider.

3 sept. 2016, Koningshof (Alfons Vaessen)

‘Een prachtig gebied met veel potentie’, zoals een van de deelnemers het uitdrukte. Koningshof, een duingebied van Natuurmonumenten in Overveen dat deel uitmaakt van het Nationale Park Zuid-Kennemerland, is met zijn afwisseling van gemengde duinbossen en duingraslanden zeker een parel aan de toch al rijke kroon van Zuid-Kennemerland. Het heeft een heel eigen karakter, erg afwijkend van het aan de overzijde van de weg gelegen en meer bekende Elswout.

Helaas troffen we het niet met de excursie. Het droge, warme weer van de weken ervoor was daar debet aan. In het totaal werden met enige moeite 63 soorten gevonden. Van de voor Koningshof typische soorten van dennenbossen op kalkrijk zand vonden we Melkboleet (*Suillus granulatus*), Duinbosrussula (*Russula cessans*) en Muisgrijze ridderzwam (*Tricholoma terreum*), en alle drie staan ze als ‘bedreigd’ op de Rode Lijst. In de duingraslanden waren erg weinig paddenstoelen te vinden. Slechts een enkel exemplaar van Verblekende knotszwam (*Clavulinopsis luteoalba*) en Puntmutswasplaat (*Hygrocybe acuto-*

conica) werden gevonden, beide ‘kwetsbaar’ volgens de Rode Lijst. Op paardenmest zaten nog wat inktzwammen. Dit bleken het zeldzame Klein mesthazenpootje (*Coprinopsis pseudoradiata*) en de Korrelige mestinktwam (*Coprinopsis cordispora*) te zijn. Vezelkoppen werden in redelijke aantallen op en net naast het pad gevonden; de meeste daarvan waren Gevlekte vezelkop (*Inocybe maculata*), ook een soort van kalkhoudend zand. Ondanks het relatieve gebrek aan paddenstoelen was het een goede excursie met mooi nazomerweer.

10 sept. 2016, Wollinghuizen (Roel Douwes)

Met een klein aantal deelnemers (8) hebben we op 10 september twee gebiedjes bezocht bij Wollinghuizen in Oost-Groningen. Totale oogst: 76 soorten. Het beekdal van de Ruiten Aa (272/558) leverde nog wel wat leuke soorten op, maar het was overall erg droog. Aardige vondsten: Hooilandwasplaat (*Hygrocybe glutinipes*) en Vroege wasplaat (*H. subpapillata*), Wit poedersteelknotsje (*Typhula setipes*), Kleinsporige halminktwam (*Coprinopsis phaeospora*) en Bolhoedbreeksteeltje (*Conocybe apala*). Het tweede gebied, rond de Wollinghuizervisplas leverde heel weinig soorten op; ook hier was de droogte de oorzaak.

17 sept. 2016, Zuylestein (Bert Tolsma)

Gezien de uitermate droge weersomstandigheden was het verrassend dat we met 7 deelnemers op stap konden gaan. We kwamen tot 46 soorten, terwijl dit landgoed de potentie heeft om op een dag tot zeker wel 100 soorten te kunnen komen. We zagen weinig bijzonderheden en wat we zagen was nogal armoedig. Toch zijn er altijd weer soorten die je verrassen. Soorten op hout(resten) zijn te verwachten, want die zijn minder afhankelijk van de weersomstandigheden, maar we vonden toch ook nog een viertal russula's, waaronder een mooi exemplaar van de Abrikozenrussula (*Russula risigallina*). Ook de Grofplaatrussula (*Russula nigricans*) liet zich met een aantal exemplaren zien. Het Izabelkleurig breeksteeltje (*Conocybe albipes*) werd in het veld op naam gebracht en ook de Eikhaas (*Grifola frondosa*) was herkenbaar, al was het materiaal erg verdroogd. De vondst van de dag was de Oranjebruine poederinktwam (*Coprinellus pyrrhanthes*) die tegen het einde van de excursie tussen het gras op wat houtresten werd gevonden. We besloten de wandeling op het terras aan de ingang van het landgoed, met vanaf dat punt een prachtig gezicht op de laan die tot (voorbij) het huis gaat en aan andere kant van de Rijksstraatweg (N225) veelbelovend in het Zuilensteinsche bos op de Heuvelrug verder gaat - maar dat is voor een volgende keer en onder hopelijk betere omstandigheden.

Figuur 12. Elzenboleet (*Gyrodon lividus*). (Foto: Atte van den Berg)

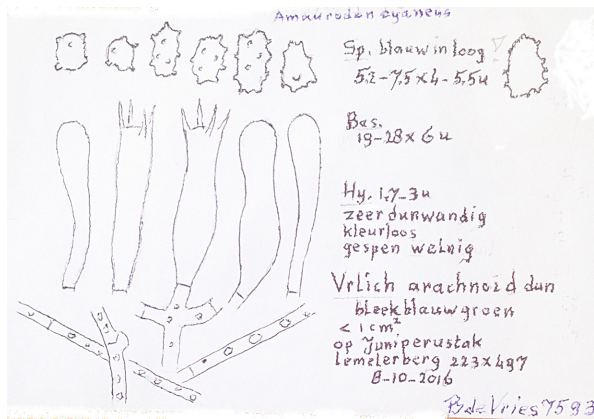

24 sept. 2016, Roggebotzand (Atte van den Berg)

Bij het voorlopen van de excursie bleek al spoedig dat deze tocht niet veel zou opleveren. Twee leden wilden toch graag komen en dus ging de excursie door. Het Roggebotzand leverde maar 27 soorten op, waarvan de meeste in verdroogde, maar nog wel te benoemen toestand. Er werd besloten om 's middags naar het Laarzenpad in het Bremerbergbos te gaan en dat leverde wel frisse paddenstoelen op, waaronder de Geelvlokkige gordijnzwam (*Cortinarius helvelloides*), het Wilgenmosklokje (*Galerina lacustris*), het Wratsporig mosschijfje (*Octospora melina*), en vooral heel veel Elzenboleten (*Gyrodon lividus*). In totaal werden hier 40 soorten genoteerd.

8 okt. 2016, Lemelerberg (Bernhard de Vries)

Gortdroog, maar heerlijk was het, zo'n zonnige nazomer. Het schoffelen in de tuin deed echt wel wat, de tomaten konden mooi narijpen en zelfs enkele meloenen bereikten het consumptieve stadium.

Figuur 13. Basidiën, sporen en hyfen van *Amaurodon cyaneus*. (Tek: Bernhard de Vries)

In de bossen bleef het hardnekkig zomer. Grassen verdroogden en dood hout bleef zoals het was; schimmels werden stoicijnse nietsnutten. De NMV-excursie naar de top van de Lemelerberg was natuurlijk vragen om teleurstelling. Gelukkig bleven eventuele deelnemers wijselijk thuis. Uit een soort plichtsbef hebben mijn trouwe veldgenoot Roel en ik ons door dichte struwelen geworsteld en stoffige paden gevolgd op zoek naar, misschien, een droogteresistent onbekend groeisel. Af en toe vonden we toch nog iets; als voorgesproeid herbariummateriaal.

Thuis bleek dat het meeviel. Veel korstjes waren beter ontwikkeld dan ik

had verwacht. De meeste bleken toch minstens een paar sporen en basidiën te hebben. De teller bereikte de 32 soorten. Een daarvan had ik nog nooit gezien; wel twee nauwe verwanten van deze: *Amaurodon cyaneus*. De determinatie was dus eenvoudig: kleine sporen ($5-7 \times 4-5,5 \mu\text{m}$) met spaarzaam wratten. Ook de basidiën zijn klein ($19-28 \times 6 \mu\text{m}$). De aanwezigheid van een enkele gesp lijkt me voor deze groep geen breekpunt.

En passant namen we nog een paar blaadjes van Bosbes mee. Van de roest op de onderkant bleek maar één melding in de verspreidingsatlas te staan. En dus was herbarium noodzakelijk. De naam van de Hemlockspar-bosbesroest is een tongbreker: *Naohidemyces vacciniorum*. Toch een mooie troostsoort.

15 okt. 2016, Oostermaat (Mike Hirschler)

Zou de enorme droogte van de afgelopen maanden ons vandaag parten gaan spelen? Het leek er wel op. We zouden bij mijn teltraject in de Oostermaat (een landgoed ten noordoosten van Deventer) langs gaan en er daarna nog een ronde lopen. Op mijn finale verkenning op de woensdag ervoor vond ik echt helemaal NIETS meer. Zelfs de Gele aardappelbovisten leken vertrokken te zijn naar natter oorden! En wie heeft er nu belangstelling voor een paar oude

Figuur 14. Breedge-rande poria (*Oxyporus latemarginatus*). (Foto: Mike Hirschler)

grote stinkzwammen? Ik heb dan ook niet nagelaten om de dagen voor de excursie door te geven dat het niet de moeite waard zou zijn. Ik werd gemaïld uit Friesland of er wat zou staan: wat mij betreft niet.

Op de ochtend zelfve mocht ik toch nog vier deelnemers noteren. Op een plek even verderop wist ik nog wel de Bruine anijszwam (*Lentinellus cochleatus*) te staan. We besloten daarna het bos erachter, waar ik nog nooit geweest was, in te gaan. Al struinend en uiteraard met vier paar extra scherpe ogen erbij, viel dat allemaal nog niet tegen. We mochten er 46 soorten noteren, waarvan naast de anijszwam, de Naaldhouthertenzwam (*Pluteus pouzarianus*) en een Breedge-rande poria (*Oxyporus latemarginatus*) toch erg leuk waren – voor mij althans.

Omdat de dag toen nog lang niet ten einde was, besloten wij naar het landgoed Nieuw Rande te gaan, ten noorden van Deventer. Op dat landgoed zou de dag erop voor de 5^e keer het jaarlijkse paddenstoelenevenement van de paddenstoelenwerkgroep (ook wel genoemd de Zwamgroep) van IVN Deventer plaatsvinden. Ik wist dat daar o.a. Eikhaas, Biefstukzwam (*Fistulina hepatica*), Grote oranje bekerzwammen (*Aleuria aurantia*) (echt hele grote!) en Peksteel (*Polyporus badius*) stonden. Dat werd een leuk ommetje. Naast de reeds genoemde soorten vielen Zwartwitte veldridderzwam (*Melanoleuca polioleuca*), Kostgangerboleet (*Pseudoboletus parasiticus*) en een Rupsendoder (*Cordyceps militaris*) als aardige vondsten te noteren. In totaal toch nog 36 soorten daar. De Grote oranje bekerzwam stal uiteindelijk de show. In een groot grasveld lagen diverse grote groepen met sommige bekers die wel 18 cm in doorsnee bedroegen; een oogverblindend schouwspel!

Figuur 15. Grote oranje bekerzwam (*Aleuria aurantia*). (Foto: Mike Hirschler)

Figuur 16. Sneeuwvloksatijnzwam (*Entoloma sericellum*). (Foto: Hannie Joziassse)

De hele lijst van deze dag, dus zonder de dubbeltellingen, bedraagt een redelijke 77 soorten. En zo kunnen we achteraf stellen dat het toch wel de moeite waard was. Normaal gesproken gaan we voor zo'n dag uit van minstens het dubbele aantal soorten, maar dat zat er dit jaar helaas niet in.

22 okt. 2016, Dijkwater, Schouwen Duiveland (Henk Remijn)

De verwachtingen zijn niet hoog gespannen: weinig regen in de afgelopen periode, en dan ook nog eens nachtvorst in de dagen ervoor. In Zeeland blijft echter de nachtvorst uit. Enkele deelnemers vragen zich begrijpelijkerwijs af of het de moeite waard is om af te reizen naar het Dijkwater. Maar 's morgens verzamelen zich toch 12 mensen voor de excursie. Het Dijkwater is een voormalige doorbraakkreek en bestaat nu uit schraal grasland en loofbosjes met veel es. We doorlopen eerst enkele bosjes en de meest in het oog springende paddenstoel is de Schubbig oesterzwam (*Pleurotus dryinus*). Het zeldzame Essenpokzwammetje (*Nitschkia confertula*) is moeilijker te scoren, maar met zoveel essen in de buurt wordt de kans uiteraard groter. Onder de microscoop wordt de vondst bevestigd. Voor het schrale vochtige grasland zijn de verwachtingen hoog gespannen. Ondanks de droogte vinden we hier toch enkele leuke en zeldzame soorten, onder andere vier soorten satijnzwammen (met dank aan Gerrit Jansen voor de determinatie): Schubbig staalsteeltje (*Entoloma asprellum*), Bruine zwartsneesatijnzwam (*E. caesiocinctum*), Groensteelsatijnzwam (*E. incanum*) en Sneeuwvloksatijnzwam (*E. sericellum*). De wasplaten zijn alleen met de Zwartwordende wasplaat (*Hygrocybe conica*) ruim vertegenwoordigd. En de

Stoffige bundelzwam (*Pholiota conisans*) staat er eveneens met tientallen exemplaren. Een stropharia gaat mee naar huis en wordt gedetermineerd als de Strobele stropharia (*Stropharia luteonitens*), een Rode-lijstsoort (bedreigd). Op de valreep worden er in de berm van de weg nog enkele Smeerwortelmycena's (*Hemimycena candida*) en Straatchampignons (*Agaricus bitorquis*) gevonden. De

Figuur 17. Porseleinzwam (*Oudemansiella mucida*). (Foto: Eline Vis)

soortenlijst blijft steken op 41. Met een Rode-lijstindex van 18 heeft het Dijkwater dit jaar weinig prijs gegeven van zijn rijke paddenstoelenflora.

29 okt. 2016, Mildenburgbos, Oostvoorne (Eline Vis)

Dit keer stond er een bosexcursie te Oostvoorne op het programma. De groep bestond uit 7 mensen en het weer was redelijk gunstig in de voorafgaande periode. Wel was er groot achterstallig bosonderhoud gepleegd. Met 50 soorten was het dan ook een matige opbrengst, ondanks de gunstige temperatuur en regenval. Leuke soorten waren de kleurrijke Elfenschermmpjes (*Mycena pura*), enkele Heksenschermmpjes (*M. rosea*) en een aantal Prachtmycena's (*M. crocata*). De Porseleinzwam (*Oudemansiella mucida*) is ook altijd wel een aangename verschijning, evenals de Kleine stinkzwam (*Mutinus caninus*). Deze laatste stond in een groepje van wel twaalf stuks bij elkaar. De Foptandzwam (*Basidioradulum radula*) was een nieuwe vondst voor het bos.

6 nov. 2016, Voorland, Stichtse Brug (Yolande Bosman & Fred van Klaveren)

In de zon, tussen enkele buien door, hebben we een belangrijke inventarisatie kunnen maken van het Voorland. Dit soortenrijke gebied bestaat uit vochtig, kalkrijk grasland en loofbos aan de zuidoever van het Gooimeer. We hebben met 7 deelnemers nieuwe en verrassende soorten ontdekt, die wij kunnen gebruiken bij de bescherming van de natuurwaarden. Vanwege de vele bont gekleurde vruchtlichamen waanden de deelnemers zich in een snoepwinkel. Vooral in het grasland werden veel wasplaten gevonden, van maar liefst tien soorten. De meest in het oog springende soort was de Karmozijnwasplaat (*Hygrocybe phaeococcinea*), die met het Gewoon vuurzwammetje (*H. miniata*) de algemeenste soort bleek. De Trechterwasplaat (*H. cantharellus*) is een nieuwe soort voor het Voorland, waarmee het aantal soorten wasplaten in dit gebied op 12 komt. Andere karakteristieke soorten van schrale terreinen, zoals aardtongen, knotszwammen en mycena's, waren deze keer minder algemeen, maar gelukkig maakten ze toch het beeld compleet. De Kortsporige aardtong (*Geoglossum elongatum*) heet nog zeldzaam te zijn, maar blijkt op het Voorland een algemene verschijning. De omliggende bossen waren ook rijk aan paddenstoelen, met Gegordelde gordijnzwam (*Cortinarius trivialis*) en Lila gordijnzwam (*C. alboviolaceus*), Zwartwitte veldridder (*Melanoleuca polioleuca*), Zilvergrijze ridderzwam

Figuur 18. Karmozijnwasplaat (*Hygrocybe phaeococcinea*). (Foto: Yolande Bosman en Fred van Klaveren)

Figuur 19. Biotoop van *Tulostoma kotlabae*. (Foto: Cora van der Plaats)

(*Tricholoma sculpturatum*) en Breedplaatsatijnzwam (*Entoloma ventricosum*). De vele russula's, zoals de Vissige knotsvoetrussula (*Russula clavipes*) en de Wilgenrussula (*Russula subrubens*) leverden een belangrijk aandeel in het kleurenpalet. De verschillende kleine brandplekken leverden, naast het Gewoon houtskoolbekertje (*Anthracobia melaloma*), ook een *Plicaria* op (mogelijk *Plicaria trachycarpa*), die om nader onderzoek vroeg. We vonden in totaal 79 soorten.

12 nov. 2016, Duinen bij Wassenaar (Leo Jalink & Cora van der Plaats)

Het wordt inmiddels een traditie. Op een zaterdag midden november togen 14 NMV-ers via natuurontwikkelingsgebied de Hertenkamp bij Wassenaar het duin in. De dagen voor de excursie werden gekenmerkt door nachtvorsten en zware slagregens. Ondanks de extreem laaggespannen verwachtingen troffen we toch maar liefst 106 verschillende soorten aan, waaronder 5 aardsterren, 2 speldenprikzwammen (op paardenmest) en 4 stuifballen.

Onder die stuifballen was de nog maar net uit Nederland bekende *Tulostoma kotlabae*. Het is al het derde jaar op rij dat we hem aan de rand van het grote stuifzandgebied vinden. De foto geeft een impressie van de groeiplaats van *T. kotlabae*. Het stuivende zand is het resultaat van grootschalig duinonderhoud, waarbij de begroeiing is verwijderd, zodat wind en water weer vat krijgen op het duinzand. Geleidelijk aan raakt het gebied weer wat begroeid. Heel spectaculair blijft het vinden van echte zeereppaddenstoelen in dit gebied op 100 meter van de binnenduintrand en 3 km van zee, zoals Duinfranjehoed (*Psathyrella ammophila*) (en een paar weken eerder tijdens een andere inventarisatie het Zandtulpje (*Peziza ammophila*) en Duinstinkzwam (*Phallus hadriani*)). De natuurmaatregelen hebben hier in mycologisch opzicht heel verrassende resultaten.

Tegen het einde van de excursie bezochten we ook nog de uitlopers van het Duinrelbos (een grove-dennenopstand op kalkrijk duin) en daar vonden we onder andere heel veel Oorlepelzwammetjes (*Auriscalpium vulgare*). En passant werd ook het NEM-vlak dat daar ligt bezocht en geteld.

19 nov. 2016, Boswachterij Dorst (Luciën Rommelaars)

Ook voor deze excursie werd van tevoren eerst even polshoogte genomen en deze verkenning was niet erg hoopgevend: droogte en nachtvorst hadden hun tol geëist. De graslandpaddenstoelen ontbraken grotendeels. Bij de telefonische aanmelding werd dit meegedeeld om teleurstelling na een mogelijk lange reis te voorkomen. Toch ging ik op deze zaterdag met drie enthousiaste mycologen op pad. Het weer was fantastisch en nog opmerkelijker was dat de soortenlijst almaar bleef groeien. Uiteindelijk hebben we 103 soorten waargenomen, waarvan er 9 nieuw zijn voor “Boswachterij Dorst”. Twee soorten zijn zelfs nieuw voor Nederland: *Xylomelasma sordida* en *Phaeohelotium trabinellum*. De eerste betreft een *Lentomitella*-achtig pyrenomyceetje, dat goed beschreven wordt in Reblova's “Molecular Systematics of Ceratostomella” (zie <http://verspreidingsatlas.nl> voor een link). Twee weken eerder had ik de soort ook al gevonden in Dorst, op verterend, kaal hout van een wilgenstam, en tijdens de voorexkursie vond ik hem opnieuw, maar nu op kaal rottend hout van een omgewaaide eik. Natuurlijk liet ik dit kleine pyrenomyceetje aan de excursiegangers zien. Hij wordt o.a. gekenmerkt door bruine sporen met aan beide uiteindes een kleine, moeilijk zichtbare kiemporus. Terwijl we met zijn allen deze stam onderzochten, vond ik op het kale hout heel kleine vleeskleurige schijfjes van een discomyceetje. Dit bleek later *Phaeohelotium trabinellum* te zijn, een soort die goed beschreven wordt door Hans Otto Baral in o.a. “In Vivo Vertitas”. Kenmerkend zijn o.a. de sporen met grote guttules. Bij rijpheid krijgen de sporen 3 septen en snoeren ze secundaire sporen af. De graslandpaddenstoelen waren veelal verdwenen, maar toch werden twee leuke vondsten gedaan op schraal zandige delen: Ruwstelige stuifbal (*Tulostoma fimbriatum*) en Zandaardtong (*Geoglossum arenarium*). Tot slot moet nog vermeld worden dat op de schrale rundermest ook nu weer een paar leuke inktzwammetjes groeiden: Mestplooirokje (*Parasola schroeteri*) en Grijze korrelinktzwam (*Coprinopsis tuberosa*). Er werden 65 agaricales, 19 aphyllophorales, 8 gasteromyceten, 4 phragmobasidiomyceten en 7 ascomyceten genoteerd. 14 soorten kwamen voor op de Rode Lijst. Al met al een heel geslaagde excursie.

26 nov. 2016, Leyduin (Leo van der Brugge)

Het was de laatste excursie van het jaar, met 12 deelnemers, in het landgoed Leyduin, gelegen in de binnenduintrand en eigendom van het Landschap Noord-Holland. Het bestaat uit overwegend loofbos met enkele percelen met naaldbomen. Er werden 108 soorten gevonden waaronder Eikhaas (*Grifola frondosa*), Elzenweerschijnzwam (*Mensularia radiata*), Gewone wolvezelkop (*Inocybe lanuginosa*), Grootsporige kopergroenzwam (*Chlorociboria aeruginosa*), Langsporig fluweelpootje (*Flammulina elastica*) en tamelijk veel Sparrenkegelzwam (*Strobilurus esculentus*). Het was een leuke excursie die, denk ik, volgend jaar weer prima als laatste excursie gehouden kan worden.

Tabel 2. *Overzicht van de NMV-excursies in 2016.*

Datum	Plaats	Leiding	Aantal deelnemers	Aantal vondsten
16 april	Westerbroek	Inge Somhorst	18	94
23 april	Geestmerambacht	Martijn Oud	26	75
30 april	Voornes Duin	Eline Vis	14	67
7 mei	Woldstrand	Atte van den Berg	afgelast	
14 mei	Stelkampsveld	Hermien Wassink	6	31
21 mei	De Brand	Luciën Rommelaars	6	54
28 mei	Mariëndaal	Marjo & Nico Dam	19	40
4 juni	Vogelenzang	Harm Snater	10	47
11 juni	Rossummermeden	Marian Jagers	7	80
18 juni	Kasteel Amerongen (Roestenexcursie)	Aad Termorshuizen	6	18 roesten
23 juli	Stroomdal van de Reest	Rob Chrispijn	13	40
30 juli	Landgoed Loenen a/d Waal	Nico & Marjo Dam	13	57 + 34
6 aug	De Krang	Arno van Stipdonk	8	108
20 aug	Begraafplaats Heiderust	Marjon van der Vegte	afgelast	
27 aug	Westhoofdvallei Goeree	Eline Vis	afgelast	
3 sept	Koningshof	Alfons Vaessen	17	64
10 sep	Wollinguizen	Roel Douwes	8	76
17 sept	Zuylestein	Bert Tolsma	7	46
24 sept	Roggebotzand	Atte van den Berg	3	27+40
24 sept	Katlijker Schar	Sjoerd Greydanus	afgelast	
1 okt	Leemringbos	Peter-Jan Keizer	Geen gegevens	
8 okt	Lemelerberg	Bernhard de Vries	(2)	(32)
15 okt	Oostermaat	Mike Hirschler	4	77
22 okt	Dijkwater	Henk Remijn	12	41
29 okt	Mildenburgbos	Eline Vis	7	50
6 nov	Voorland Stichtse Brug	Yolande Bosman & Fred van Klaveren	7	79
12 nov	Meijendel	Leo Jalink	14	106
19 nov	Boswachterij Dorst	Luciën Rommelaars	4	103
26 nov	Leyduin	Leo van der Brugge	12	108
			-----	-----
		Gemiddeld aantal	10	68